

УДК 330.142.211.4

ВПЛИВ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Череп А. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри фінанси і кредит, декан економічного факультету, ДВНЗ «Запорізький національний університет», м. Запоріжжя

Чорнолуцька А. О., ДВНЗ «Запорізький національний університет»

Череп А. В., Чорнолуцька А. О. Вплив амортизаційної політики на формування фінансових результатів підприємства. Розкрито сутність та економічне значення амортизації. Проаналізовано роль амортизаційної політики в діяльності підприємства. Досліджено вплив вибору амортизаційної політики на формування фінансових результатів підприємства. Запропоновано заходи щодо підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок вибору амортизаційної політики. Визначено ознаки ефективної амортизаційної політики.

Череп А. В., Чернолуцкая А. А. Влияние амортизационной политики на формирование финансовых результатов предприятия. Раскрыто сущность и экономическое значение амортизации. Проанализировано значение амортизации в деятельности предприятия. Исследовано влияние амортизационной политики на формирование финансовых результатов предприятия. Предложены меры по повышению эффективности деятельности предприятия за счет выбора амортизационной политики. Определены признаки эффективной амортизационной политики.

Cherep A., Chornolutska A. Effect of subsidies on the formation of financial results. Discloses the nature and economic importance of depreciation. Analyzed the value of depreciation in the enterprise. The effect of the depreciation policy on the formation of the financial results of enterprises. The measures to improve the efficiency of the company by choosing the depreciation policy. Identified signs of effective depreciation policy.

Постановка проблеми. Амортизаційна політика, яка проводиться на підприємстві, впливає не тільки на рівень фізичного та морального зносу основних фондів, технічний рівень і ефективність виробництва, а й на величину фінансових результатів, а отже і на податкові платежі підприємства. У зв'язку з цим підприємству необхідно проводити таку амортизаційну політику, яка б дозволяла мінімізувати податкові платежі, збільшити прибуток і поліпшити його фінансовий стан [1].

Амортизаційна політика підприємства - це складова частина загальної політики формування власних фінансових ресурсів, що полягає в управлінні ними з метою реінвестування у виробництво.

Амортизація фактично є процесом відтворення капіталу. Тому чим швидше відбувається його відтворення, тим ефективнішою є комерційна діяльність підприємства. Це особливо актуально у зв'язку зі стрімким науково-технічним прогресом, підвищенням наукоємності виробництва та скороченням життєвого циклу більшості капітальних фондів [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом з'явилось багато публікацій, у яких досліджують амортизаційний процес загалом або складові його елементи. Наприклад, Савченко А. та Никифоров А. у своїй праці особливу увагу зосереджують на підвищенні інвестиційного потенціалу прискореної амортизації; Онишко С., та Серебрянський Д. - особливостям реформування амортизаційної політики в Україні. У свою чергу, Кузьмін О., Князь С., Вівчар О. та Мельник Л. досліджували активізацію інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств.

Без сумніву, ці напрямки економічного пошуку є актуальними і вирішують важливі проблеми економічної теорії та практики. Проте і цим публікаціям притаманні ті недоліки, що виконане в них дослідження ґрунтується переважно на якісному неформалізованому аналізі, яким не завжди можна об'єктивно відтворити економічні кількісні залежності. Внаслідок цього виникають окремі неточності і помилки [3].

Взагалі, поняттю сутності амортизації та її впливу на відновлення основних засобів в Україні присвячені праці таких вітчизняних вчених, як Голов С., Чумаченко М., Вієцька О. та ін.

Проблема амортизації ускладнюється перехідним станом української економіки й наявністю в середовищі вітчизняних економістів різних концептуальних поглядів щодо сутності амортизації, філософії й обліку її нарахування [4].

Питання формування амортизаційної політики, дослідження її інвестиційного потенціалу, питання нарахування та відображення амортизації в обліку, дослідження різних систем амортизації певною мірою відображені в статтях різних вітчизняних авторів. Проте проблема формування виваженої та ефективної амортизаційної політики є настільки складною, що потребує подальшого аналізу і поглибленого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Ефективність виробничої, інвестиційної та фінансової діяльності має своє відображення у фінансових результатах. Для виявлення фінансового результату необхідно зіставити виручку з витратами на виробництво і реалізацію: коли виручка перевищує витрати, тоді фінансовий результат свідчить про одержання прибутку.

Прибуток відображає позитивний фінансовий результат. Прагнення до одержання прибутку орієнтує товаровиробників на збільшення обсягу виробництва продукції, зниження витрат. Це забезпечує досягнення не тільки цілей суб'єкта господарювання, а й цілей суспільства - задоволення суспільних потреб. Прибуток дає інформацію про те, де можна домогтися найбільшого приросту вартості, створює стимул для інвестування в ці сфери.

Прибуток як результат фінансової діяльності виконує певні функції. Прибуток відображає економічний ефект, отриманий у результаті діяльності суб'єкта господарювання. Зростання прибутку створює фінансову базу для самофінансування, розширеного відтворення, рішення проблем соціального та матеріального характеру трудового колективу. За рахунок прибутку покриваються зобов'язання підприємств перед бюджетом, банками та іншими організаціями. Прибуток є не тільки фінансовим результатом, а й основним елементом фінансових ресурсів.

Фінансовий результат і амортизаційна політика тісно пов'язані. Наявність альтернативних методів амортизації, дозволених державою, дає підприємству право вибору. Прийняті рішення щодо наявних альтернатив закріплюються в амортизаційній політиці підприємства [2].

Амортизаційна політика є діючим інструментом активізації інвестиційних процесів в умовах ринкової трансформації економіки. Вона повинна забезпечити надійне внутрішнє джерело фінансування капітальних вкладень. Саме за рахунок амортизації в розвинених країнах формується до 70-80% інвестицій.[5]

Однак сучасна амортизаційна політика не створює мотивації до швидкого відновлення основних фондів і утворення необхідних для відтворення основних коштів фінансових ресурсів. На сучасному етапі результати впровадження діючого нині амортизаційного механізму є дуже скромними. Заміна методологічного підходу до нарахування амортизації, що діяв до проведення реформ амортизаційної політики, не привела до росту амортизації як власного джерела інвестицій підприємств і посиленню мотивації до впровадження сучасних технологій.

Амортизаційна політика повинна бути спрямована на підвищення фінансової зацікавленості суб'єктів господарювання в здійсненні інвестицій в основний капітал за рахунок коштів власних амортизаційних фондів. Вона повинна контролювати використання амортизаційних відрахувань по своєму призначенню, тобто вона не повинна бути гальмом технічного прогресу й економічного розвитку [6].

Загалом, на величину амортизаційних відрахувань впливають такі фактори, як первинна вартість основних фондів, термін їх корисного використання, методи нарахування амортизаційних відрахувань, застосування підвищувальних і понижувальних коефіцієнтів до основної норми амортизації та ін.

У свою чергу, нарахована сума амортизаційних відрахувань визначає величину податку на прибуток. Всі ці показники перебувають у тісному взаємозв'язку. Зміна одного з них неминуче викликає подальші коливання, що впливають на фінансові результати діяльності підприємства [1].

Для будь-якого підприємства дуже важливо, щоб в кінцевому результаті амортизаційна політика призвела до максимізації величини: чистий прибуток плюс амортизаційні відрахування. Дана величина може служити критерієм для економічного обґрунтування амортизаційної політики на мікрорівні.

Таким чином, нарахована сума амортизаційних відрахувань впливає на прибуток підприємства. Чим вище амортизаційні відрахування, тим менший прибуток і навпаки. Зменшуючи прибуток, зростання амортизаційних відрахувань призводить до зниження податку на прибуток і збільшення власних фінансових ресурсів підприємства. Отриману економію з податку на прибуток називають «податковим щитом».

Чим вищою є сума амортизаційних відрахувань, тим, вищим є податковий захист або «податковий щит підприємства». Оскільки різні галузі і виробництва мають різну частку амортизаційних відрахувань у структурі витрат на виробництво і реалізацію продукції, то вони мають різний ступінь податкового захисту.

Дуже важливу роль у формуванні амортизаційної політики відіграє економічна стратегія підприємства. У рамках цієї стратегії може реалізовуватися вибір способів амортизації. Виділяють такі цілі при визначенні прибутку:

1) Досягнення максимальної величини чистого прибутку плюс амортизація. Сукупність власних джерел для відтворення основних засобів буде максимальною. Амортизація у даному випадку представляє собою джерело формування активу балансу і може бути використана на відповідні цілі.

Поліпшення даного показника можливе шляхом поліпшення показників у формулі 1:

$$П_ч = П_в - А, \quad (1)$$

де $П_в$ - валовий прибуток без урахування впливу амортизації; $А$ - амортизація.

Збільшення амортизації зменшує фінансовий результат, і показник $(П_ч - А)$ не змінювався би, якби величина амортизаційних відрахувань не позначалася на оподаткуванні підприємства.

2) Досягнення максимальної величини прибутку. Даний підхід передбачає мінімізацію амортизаційних відрахувань в бухгалтерському обліку (що скорочує витрати, поліпшує фінансові показники підприємства). До недоліків відносяться недостатня об'єктивність майнового стану підприємства, відсутність можливості своєчасного відтворення основних засобів за рахунок амортизаційних відрахувань, тому що їх величина буде недостатня.

Застосування даного підходу використовується для створення сприятливого бачення діяльності підприємства для зовнішніх користувачів (високий прибуток, великий запас майна і власних коштів).

Він характеризується застосуванням всіх можливостей зниження величини амортизації: збільшення строків корисного використання основних засобів, використання понижуючих коефіцієнтів.

Досягнення максимальної величини прибутку в рамках амортизаційної політики доцільно лише у випадку обов'язкового використання прибутку на заміну основних засобів.

3) Досягнення мінімальної величини прибутку і найбільшої амортизації. Даний підхід направлений на збільшення амортизаційних відрахувань і зменшення прибутку, що має місце в цілях збереження фізичного капіталу підприємства. При такому підході погіршуються поточні економічні показники діяльності підприємства, однак, підхід дозволяє залишити кошти в обігу підприємства, що при належних рішеннях керівництва є позитивним явищем.

Найчастіше застосовується модель досягнення максимальної величини чистого прибутку плюс амортизація. Однак, ця модель відображає тільки зацікавленість підприємства при кваліфікованій політиці як засновників, так і керівництва. Але це не відображає об'єктивної картини, як на малих, так і на середніх підприємствах, адже часто виникають протиріччя інтересів засновників і керівництва підприємства. Засновники прагнуть отримати прибуток і дивіденди, а керівництво - більше коштів в обігу. Тому найбільш раціональним було б обрання моделі досягнення мінімальної величини прибутку і найбільшої амортизації.

Недосконалість амортизаційної політики, її недостатня обґрунтованість та ефективність зумовлює проведення таких заходів:

- 1) відновлення амортизаційного фонду, який повинен мати певне цільове призначення;
- 2) встановлення державного контролю за цільовим використанням амортизаційних коштів підприємств з метою обмеження їх спрямування на поповнення оборотних коштів і поточне невиробниче споживання;
- 3) обрання ефективного методу нарахування амортизації та цілей при визначенні прибутку.

Висновок. Тож, можна зробити висновок, що результатом вибору ефективної амортизаційної політики є процес оновлення основних засобів, спрямований на підвищення продуктивності праці, збільшення випуску продукції, зниження собівартості і максимізації прибутку. Вибір методу нарахування амортизації по групах об'єктів основних засобів залежить від ступеня їх відповідності цілям формування фінансових результатів та складання фінансової звітності організації.

Крім цілей максимізації (мінімізації) прибутку підприємства, можна приділяти увагу принципу відповідності доходів і витрат, який широко застосовується за кордоном. Деякі основні засоби приносять великі доходи на початку строку корисного використання. Це пояснюється тим, що в перші роки експлуатації продуктивність є найбільшою, а в кінці строку корисного використання, як правило, збільшуються витрати на ремонт. Тому широке розповсюдження отримали способи прискореного нарахування амортизації.

Якщо майбутня динаміка доходу має досить стійкий зв'язок з фактичною величиною випуску продукції протягом строку корисного використання основного засобу, найбільш точної відповідності між доходами і витратами можна досягти, застосовуючи спосіб нарахування амортизації пропорційно випуску продукції. У цьому випадку можливе нарахування невеликих сум амортизації в періоди низького обсягу виробництва і збільшення її в періоди високого обсягу випуску продукції.

У випадках, коли неможливо передбачити динаміку майбутніх доходів, метод нарахування амортизації може бути обраний виходячи із простоти розрахунків, що сприяє зниженню витрат на ведення обліку. Ефективна амортизаційна політика на підприємстві веде до оптимізації амортизаційні відрахувань, до своєчасного накопичення коштів для відтворення основного капіталу, до зниження податкових платежів. Що у свою чергу допоможе підприємству збільшити прибуток і поліпшити його фінансовий стан.

При реалізації заходів, спрямованих на оптимізацію амортизаційних механізмів, що функціонують на підприємстві, необхідно враховувати конкретні умови здійснення господарської діяльності, що формуються під впливом факторів мікро- та макроекономічного середовища, і спиратися на аналіз діючих норм. Найчастіше між нормами законодавства, що регулюють сферу оподаткування та бухгалтерського обліку, існують відмінності.

Ми вважаємо, що основними ознаками ефективної амортизаційної політики, сформованої на підприємстві, є:

- 1) перевищення в динаміці річної суми амортизаційних відрахувань та вартості введених основних засобів над вартістю виведених з експлуатації зношених основних засобів, що свідчить про спроможність підприємства фінансувати за рахунок амортизаційних відрахувань витрати на відтворення основних засобів;
- 2) за умов наявності темпів приросту засобів праці відбувається зменшення середнього віку будівель та обладнання, зростає частка амортизаційних відрахувань у собівартості продукції, але за рахунок зростання обсягів виробництва збільшується фондівіддача та вивільнюються з обороту кошти, які перевищують втрати прибутку, що спричинені збільшенням амортизаційності продукції;
- 3) розмір балансової вартості активів та сума амортизаційних відрахувань на підприємстві забезпечують реалізацію ефекту «податкового щита» амортизації.

Можна сказати, що аналіз амортизаційної політики в Україні свідчить про недосконалість економічного механізму амортизації, що не сприяє налагодженню нормального процесу відтворення основних засобів підприємств. Економічні відносини у сфері державного регулювання амортизаційної політики потребують певних змін, зокрема: введення режиму оподаткування реальних інвестицій, за якого підприємства з високим рівнем зносу виробничого апарату мали б змогу вартість придбаних основних засобів цілком відносити у валові витрати з метою зменшення оподаткованого прибутку [7].

Тому для забезпечення ефективної діяльності підприємства та обрання правильної амортизаційної політики підприємства має тісно взаємодіяти з державою, щоб у майбутньому досягти поставлених цілей.

Список використаних джерел:

1. Влияние выбора амортизационной политики на формирование финансового результата. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.globalteka.ru/order/5588.html>
2. Влияние метода амортизации ОС на результаты деятельности предприятия. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://revolution.allbest.ru/economy/00049238_0.html
3. Загорська Т.В. Основні напрями реформування амортизаційної політики в Україні. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://vlp.com.ua/files/17_33.pdf
4. Довгопол Н., Нестеренко М. Амортизація: предметна сутність і ступінь впливу на відтворення основних засобів // Довгопол Н., Нестеренко М.// Бухгалтерський облік і аудит. -2010. - №12
5. Парнюк В. Про головні напрями реформування амортизаційної політики//Фінанси України. – 2008. - № 9.
6. Ковальова Е.В., Крапівницька С.М. Амортизаційна політика підприємств і її вплив на інвестиційні процеси в економіці. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.masters.donntu.edu.ua/2009/fem/kovalyova/library/article1.htm>
7. Бабяк Н.Д. Амортизаційна політика та її вплив на фінансово-економічну діяльність підприємств. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://disser.com.ua/content/27640.html>

Ключові слова: амортизація, амортизаційна політика, фінансові результати підприємства, прибуток, податок, амортизаційне відрахування.

Ключевые слова: амортизация, амортизационная политика, финансовые результаты предприятия, прибыль, налог, амортизационное отчисление.

Keywords: amortization, depreciation policy, financial results, profits, tax, depreciation.

УДК 330.332

КРИТИЧНИЙ ОГЛЯД МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

Череп О. Г. к. е. н., доцент кафедри економіки, Нікопольського факультету, Запорізького національного університету

Череп О. Г. Критичний огляд методичних підходів до оцінки ефективності інноваційних проєктів. В статті наводиться критичний огляд методичних підходів до оцінки ефективності інноваційних проєктів. Визначено, що оцінка ефективності інноваційної діяльності є окремою, надзвичайно насиченою по спектру використаних підходів і методів сферою економічного знання, яка виходить далеко за межі інвестиційного аналізу.

Череп А. Г. Критический обзор методических подходов к оценке эффективности инновационных проєктов. В статье приводится критический обзор методических подходов к оценке эффективности инновационных проєктов. Определенно, что оценка эффективности инновационной деятельности является отдельной, чрезвычайно насыщенной по спектру использованных подходов и методов сферой экономического знания, которая выходит далеко за пределы инвестиционного анализа.

Cherep A. Critical review of methodologies for assessing the effectiveness of innovative projects. The article provides the critical review of methodologies for assessing the effectiveness of innovative projects. Specifically, that the evaluation of the effectiveness of innovation is a separate, extremely informative on approaches and methods used by the sphere of economic knowledge that goes far beyond the investment analysis.

Постановка проблеми. В економічній енциклопедії «ефективність» розуміється як «здатність приносити ефект, результативність процесу, проєкту, які визначаються як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат» [1, с. 508], а ефект – як досягнутий результат у різних формах прояву. Такої ж думки дотримувалися В. Копоруліна [2, с. 114], трактуючи ефективність, як «відносний ефект,